

Фаріон В. Я.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Тернопільський національний економічний університет

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ: ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ ПІДХІД

Складність та різноманітність виробничих систем обумовлюють необхідність постійної адаптації управління до зміни навколишнього середовища. В цій ситуації ефективність операційної діяльності залежить насамперед від ефективності управлінського механізму та його інформаційного забезпечення.

Управління витратами необхідно розглядати не лише як процес прийняття рішень, а й як інформаційне забезпечення цього процесу та як стиль управління, оскільки прийняття рішення не є одномоментним актом вибору одного правильного рішення з кількох альтернативних.

Удосконалення системи управління в умовах розвитку ринкових відносин потребує адекватної системи інформаційного забезпечення.

Варто зазначити, що в науковій літературі наведені різні підходи до визначення сутності інформаційного забезпечення. Так, Л. О. Сухарева та С. М. Петренко під поняттям «інформаційне забезпечення» розуміють інформаційне обслуговування управління [2, с. 40], Л. В. Балабанова та Т. І. Алачева – сукупність дій із надання необхідної для управлінської діяльності інформації в зазначене місце на основі певних процедур із заданою періодичністю [1].

Доволі вдалим є, на наш погляд, трактування сутності поняття «інформаційне забезпечення» Д. М. Черваньовим, який зазначив, що інформаційне забезпечення є сукупністю інформаційних ресурсів, засобів, методів і технологій, що сприяє ефективності всього процесу управління, у тому числі розробленню та реалізації управлінських рішень [3, с. 786].

Таким чином, під інформаційним забезпеченням слід розуміти систему отримання, оцінки, зберігання, переробки та поширення даних у межах компетенції зацікавленим особам у зручному для них вигляді. Система має створюватись і функціонувати для вироблення та прийняття оптимальних управлінських рішень.

Для ефективного управління витратами операційної діяльності необхідно створити дієвий організаційно-економічний механізм інформаційного забезпечення. Через системи такого механізму має формуватись управлінська інформація, що задовольняла б наступні вимоги:

- відповідність обліковій політиці підприємства й законодавству України;
- формування без залучення додаткового обліково-аналітичного персоналу та підвищення рівня витрат на утримання апарату управління;

– посилення дієвості контролінгу за рахунок перерозподілу інформаційно-контрольних функцій між управлінським, обліковим і планово-аналітичним персоналом;

– інформаційні звіти мають бути зрозумілими, своєчасними й формуватися з дотриманням міжнародних вимог і стандартів.

Шандрова Н.В. цілком правильно зазначила, що створення системи інформаційного забезпечення управління витрат перебуває нині на такому рівні, коли менеджери усвідомлюють її значимість, але ще не мають у цій сфері достатніх знань [4, с.54].

Відповідальність за належну організацію інформаційного забезпечення управління покладають, зазвичай, на працівників бухгалтерії, а також на керівників підрозділів підприємства, які здійснюють первинний облік. Із урахуванням цього, виникає необхідність інформаційної взаємодії працівників бухгалтерії з іншими структурними підрозділами підприємства.

Наступний крок упровадження ефективної системи інформаційного забезпечення управління витратами – виділення центрів відповідальності за витратами, що служитимуть джерелами утворення інформації та її первинного опрацювання.

Первинні дані про витрати необхідно збирати й розподіляти відповідно до структури підрозділу відповідальності всередині підприємства. Після опрацювання даних про витрати інформація надходитиме у розпорядження конкретного менеджера в зручній і найоптимальнішій формі. Цього потребує належне інформування відповідального менеджера про ситуацію, що склалася, для прийняття конкретних рішень, а також для оцінки вищим керівництвом якості рішень, прийнятих менеджерами центрів відповідальності. Тобто менеджери центрів відповідальності контролюють діяльність на підзвітних їм ділянках, із одного боку, а одночасно їхню діяльність також контролює вище керівництво.

Тому управлінцям підприємств слід зосередити увагу на вдосконаленні обліку витрат з урахуванням галузевих особливостей, забезпечити максимальну точність обчислення фактичної собівартості продукції шляхом упровадження чіткої класифікації витрат та автоматизації їх менеджменту.

Забезпечення економічності й раціональності при організації інформаційних процесів, їх гнучкості неможливе без широкого використання засобів найсучаснішої обчислювальної техніки та інформаційних технологій.

Зважаючи на це, наступною складовою інформаційного забезпечення управління є технічні засоби та програмне забезпечення ефективного управління підприємством.

Автоматизація управління витратами – це об'єктивний процес, в основі якого – створення високоорганізованого середовища, що має охоплювати та об'єднувати інформаційне, телекомунікаційне, програмне забезпечення, інформаційні технології, мережі, бази даних та інші засоби інформації.

Вона дасть змогу на якісно новому рівні проводити повсякденну оперативну роботу та приймати науково обґрунтовані управлінські рішення. Для продуктивної роботи менеджерів усіх рівнів ієрархії потрібно, насамперед, автоматизувати процес самого виробництва. Автоматизація процесу виробництва сприятиме підвищенню якості та зменшенню собівартості продукції. Вона потребує чималих витрат сили, часу і грошей, але за вмілого підходу, своєчасних і виважених рішень допоможе домогтися значного економічного ефекту, що у кінцевому підсумку виражатиметься у зменшенні виробничих витрат.

Автоматизація дасть змогу також спостерігати, аналізувати і керувати параметрами технологічного процесу, оперативно приймати правильні управлінські рішення. Але лише автоматизація не розв'яже всіх проблем, пов'язаних із забезпеченням управління витратами потрібною інформацією. Вирішення даного питання передбачає обов'язкове впровадження ефективних бухгалтерських програм.

Отже, бухгалтерський облік і його продукт – облікова інформація – є ядром інформаційного забезпечення діяльності підприємства кількісною інформацією, необхідною для всіх підсистем управління – планування, контролю, регулювання, аналізу, оцінки. Тому роль обліку та облікової інформації в системі управління підприємством буде стрімко посилюватися з метою забезпечення на його основі органічного взаємозв'язку і взаємодії з усіма іншими підсистемами управління.

Література

1. Балабанова Л.В., Алачева Т.И. Информационное обеспечение обоснования управленческих решений в условиях маркетинговой ориентации предприятия: монография. Донецк: ДонГУЭТ им. М. Туган-Барановского, 2003. 143 с.
2. Сухарева Л.А., Петренко С.Н. Контроллинг – основа управления бизнесом. К.: Эльга, Ника-Центр, 2002. 208 с.
3. Черваньов Д. М. Менеджмент: терміни, тести, вправи, завдання, навчальні конкретні ситуації (кейси), проблематика курсових, випускних, дисертаційних робіт: підручник. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2001. 853 с.
4. Шандрова Н.В. Методичні аспекти організації управління витратами. Фінанси України. 2003. № 12. С. 53–57.